Mire elég?

Az éhen haláshoz sok, a megélhetéshez kevés

Ezt kérdezi a dolgozó, valahányszor átveszi a sovánka borítékot, vagy eléje számolják a fizetést. Ezt kérdezi magában akkor is, amikor a számláról veszi fel illetményét, ahogy már a fő- és alfoglárok is cselekszik. Illetményt mondok, véletlenül sem nevezném járandóságnak vagy fizetésnek. Mostanában a média gyakran foglalkozik a börtönökkel. A közönség elé tárt, érdekfeszítő történetek a mi belső világunkban mindennapos események, részei a bévés szakmai tevékenységének. Mert bizony, szakma ez, nehéz, küzdelmes hivatás!

A nyilvánosság elé került történetek középpontjában mindig a rab vagy cselekménye áll. Ritkán esik szó a másik oldalról, a dolgozókról, hacsak nem a szolgálati szabályok ellen vétők felelősségre vonásáról tudósítanak. Ritkábban esik szó azokról a börtönőrökről, akik a hátukon cipelik napról napra a bévét, mert az oly mértékben elszegényedett, hogy az elítéltek ellátásán kívül másra alig telik. Betöltetlen állásból, betegségből eredő létszámhiány teszi nehezebbé a napi munkát, a működést. Állandó megszorítások, a feladatok átütemezése jellemzi a hiánygazdálkodást. Feladatból pedig jut elég, hiszen az átlagos férőhely-kihasználtság 120-140 százalékos. Van olyan hely, ahol ennél jóval magasabb is volt már a kihasználtság, de az elmúlt évtizedben kevés helyen, és csak kivételesen csökkent 100 százalék alá ez a mutató. A tények mindig rácáfoltak a jóslatokra, a börtönnépesség létszáma mindig felülmúlt minden várakozást. A változatlanul rendelkezésre álló 10 ezres férőhely ma is kevés a fogvatartottak előírásos, jogszerű ellátásához. Nem új keletű ellentmondás ez, mégsem tervezhetett több munkaerőt, hozzá illetményt, működési költséget a bévé, mint a tényleges férőhelyszám. Nem is igen kap többet, s amihez évközben hozzájut, az a működésre kell, munkaerőre, illetményre nem marad. Járni járna, csak nem jut, így marad a szegény gazdának ágrólszakadt a szolgája is.

A napi- és bulvársajtó elismerő, elmarasztaló megállapításai mindig a valóságnak azt a szeletét ragadják ki, amivel a lapot el lehet adni. Helytálló megállapítás, hogy a teletömött börtönök miliője hátrányos a fogvatartottaknak, testileg-lelkileg tönkremennek, kapcsolataik ferdülnek, torzulnak, elsorvadnak és még számos, más bajuk is származhat az állandó zsúfoltságból. A kialakult helyzetért a bévé – mint végrehajtó intézmény – nem tehető felelőssé!

Vajon a börtönőröknek semmi bajuk? Számukra a túlzsúfoltság jelenti a tökéletes munkakörülményeket? Nekik könnyű naponta a 120-140 százalékban lehasznált, kipusztult intézetekben, állandó létszámhiánnyal küszködve dolgozni?

Nem, nekik sokkal nehezebb! A rabok többségének (szerencsére), csak átmenet, rövidebb-hosszabb intermezzo, esetleg sűrűn ismétlődő közjáték a börtönlét. A létszámhiány miatt otthon ritkán pihenő felügyelő úr viszont nem szabadulhat hamarabb, mint egy életfogytiglan letöltésének ideje után. Ha megéri! Addigra sem vesz egy új autócsodát, de magáénak tudhat lúdtalpat, visszeret és több más, életre szóló nyavalyát, és ezekbe korán belehal. Megéri? A kötött és íratlan szabályok szerint gyakorolt börtönőri hivatás, mintaszerű körülmények között is megerőltető. A véget érni nem akaró feszített munka, az állandó stressz, a kialakult hátrányos munkakörülmények hamar ledarálják az állományt. Ez nagyon riasztó tény, mert ezek az emberek csak makkegészségesen, fiatalon léphettek valamikor állami, fegyveres (rendvédelmi) szolgálatba.

A körülmények miatti sajnálat, szánakozás nem helyénvaló a rab, és az őt őrző-védő börtönőr (rabszolga) esetében. A sajnálkozás szavakkal leplezett semmittevés. Inkább korrekt elhelyezési és munkakörülményeket kell teremteni mindkettőnek. Ezen felül a börtönőrnek havonta ki kell(ene) fizetni a kihasználtságnak megfelelő illetménytöbbletet, és az ehhez kapcsolható járandóságokat. Ez még nem fizetésemelés, hanem a többletmunkával arányos juttatás. [Aki 100 százalékos bérért dolgozik és 120 százalékra teljesít, az ötnaponta egy napot (5x20 százalék egyenlő 100 százalék) ajándékoz a munkáltatónak!] Ma nagy szüksége van erre a pénzre az átlagos tiszthelyettesek négyötödének, akik 52 900 forintot keresnek havonta. (Népszabadság: Ingyenes üdülés börtönőröknek, 1999. X. 19.; Népszabadság: Béremelést kérnek a börtönőrök, 1999. VIII. 26.) „Félszázezerért dolgozom!" Így kimondva a bruttó összeg sokkal jobban hangzik, mint a valóság. A bankomatra várva, már csak negyvenhatezer forintot potyogtat ki a gép, és ennél is kevesebbet, ha már túllépésünk van.

Ez a fizetés elmegy annak, akinek még nincs felesége, gyermeke(i), nincs házastársa, de mindenképpen kiszolgáltatottságot és lebecsülést jelez. Ennyit ér a börtönőr egyhavi, fizikailag és lelkileg kimerítő szolgálata!

Elég a fizetés a megújulásra, feltöltődésre? Elég jövedelem ahhoz, hogy nyugodtan induljon munkába, és hivatásának megfelelően dolgozzon?

Természetesen nem! Kevés arra is, hogy a fizetésből egy hónapig rendesen etesse a családját. Éppen csak futja a napi betevő falatra! Ezért nevezem inkább illetménynek, és nem fizetésnek vagy járandóságnak. Az állam nem fizeti meg a bévés szolgálatot, amit ma ezért odavet, azt másképp nevezik.

A következő táblázat megmutatja, hogy a közel 52 ezres havi keresetátlag hogyan olvad 46 ezer forint elkölthető készpénzzé.

A bv. tiszthelyettesek négyötödének keresetátlaga	*Havi*	*Évi*
Bruttó keresetátlag	52 900	634 800
Szja.	–12 537	–150 440
Kedvezmény 1 gyermek után	1 700	20 400
Kedvezmény 1 újabb gyermek után	1 700	20 400
Adójóváírás 10 százalék, maximum 3000 Ft/hó	3 000	36 000
Megközelítő nettó keresetátlag	46 763	561 156

A keresetátlag, az egy számított összeg. Az érintetté mindig kevesebb ennél, másnak mindig több jut! Adót fizetni kell, ez ellen nincs mit tenni. A családi pótlék alanyi jogon jár, az illetményhez nincs köze.

A következő táblázat jóval nagyobb, kuszább. Akinek nincs ebben gyakorlata – nem szégyen, én kottát nem tudok olvasni –, az csak a vastag sorokat nézze meg és döntse el, hogy következtetésem helytálló-e vagy sem.

Élelmiszer-felhasználási javaslat mennyiségi és értékösszesítés — 2 felnőttre és 2 gyermekre

1999. 46. hét

Átlagos bévés család, családfő, feleség, két gyermek

Két felnőtt, két gyermek		**Közepesen nehéz munka**	**Gyermek általános iskolás 11-14 éves**	**Gyermek szakmunkás-tanuló 15-24 éves**					
Élelmiszercsoport		**Nyersanyagszükséglet 10 napra**				Család összesen	Nyersanyagszükséglet 30 napra	kiló/liter/darab	Havi kiadás forintban, 30 napra
Kiválasztott élelmiszer	**Ár/Ft**	**10 nap**	**10 nap**	**10 nap**	**10 nap**	**10 nap**	**30 nap**	**30 nap**	**30 napra**
Belsőségek, sertésmáj	350 g			250	300	550	1 65	01,65	577,50
Burgonya	35 g	2500	2500	1800	2000	8 800	26 400	26,4	924,00
Cereliák, 4 tojásos tészta	250 g	1000	1000			2 000	6 000	6,00	1 500,00
Kristálycukor	136 g	800	800	600	650	2 850	8 550	8,55	1 162,80
Venus étolaj	262 l	290	290	200	120	900	2 700	2,70	707,40
Gyümölcs (alma)	135 g	4000	4000	3000	3500	14 500	43 500	43,50	5 872,50
Hal (fagyasztott busa)	600 g			150	100	250	750	0,75	450,00
Hús, húsféle, sertéscomb	559 g	1300	1300	600	800	4 000	12 000	12,00	8 028,00
Húsféle, lecsókolbász	320 g					0	0	0,00	0,00
Hüvelyes, szárazbab	238 g	100	100	50	100	350	1 050	1,05	249,90
Kenyér, péksütemény, félfehér kenyér	108 g	3100	3100	2200	2800	11 200	33 600	33,60	3 628,80
Liszt, búzaliszt	62 g			600	650	1 250	3 750	3,75	232,50
Rama margarin	396 g	70	70	170	190	500	1 500	1,50	594,00
Rizs	165 g			200	250	450	1 350	1,35	222,75
Trappista sajt	899 g			150	200	350	1 050	1,05	943,95
Sertészsír	178 g	300	300	100	160	860	2 580	2,58	459,24
COOP-tej, 1,5 százalékos	109 l	4000	4000	3000	3500	14 500	43 500	43,504	741,50
Tojás (1 db tojás 50 g)	15 db	400	400	500	400	1 700	5 100	102	1 530,00
Félzsíros tehéntúró	496 g			200	150	350	1 050	1,05	520,80
Vaj, teavaj	860 g	70	70		50	190	570	0,57	490,20
Zöldségféle (2/3 répa, 1/3 gyökér)	200 g	2500	2500	2500	3000	10 500	31 500	31,50	6 300,00

A havi élelmiszer-nyersanyag minimum megvásárlására fordítandó összeg (négyfős család) összesen: 39 135,84

A legszükségesebb élelmiszerek megvásárlása után még elkölthető havi összeg: 7 627,16